

Prispeval Aleksandra Kocmut
Torek, 30 November 2010 16:25

V času, ko duhove – zlasti tiste inkvizicijske – buri Modrijanova slikanica In s Tango smo trije, ki s svojo vsebino dregne v (žal vseprisotno) homofobijo, se zdi na mestu prebrati tudi prvo pri nas izšlo slikanico s to temo (istospolna partnerja in otrok), ki jo je pred dvema letoma izdal Škuc. Ob tem velja opomniti, da knjigi nimata veliko skupnega, razen dela tematskega področja in prahu, ki ga dvigata. In s Tango smo trije je preprosta slikanica z zgodbo o pingvinih in številnimi ilustracijami, primerna za (naj)mlajše bralce, medtem ko so Sosedje in prijatelji že zahtevnejše branje, ki bolj neposredno nagovarja bralca k (pre)poznavanju predsodkov in diskriminatornega obnašanja ter se manj osredotoča na samo zgodbo.

Sosedje in prijatelji pa je vendarle tudi slikanica, saj ima veliko ilustracij, ki ji zagotavljajo pestrost, in je privlačno oblikovana, torej nikakor ni monotona. Njena poglobljena lastnost je poučnost: če bi radi otroku na en mah razložili oz. predstavili številne vrste drugačnosti, ki ji predsodki še vedno očitajo nenormalnost, je to prava knjiga, saj zajema ne le istospolnih družin, temveč tudi druge oblike družin (enostarševska, družina »dve mami in dva očeta« (ločena starša in njuna nova partnerja) itd.), poleg tega pa odpre še vprašanje rasizma, mačizma, kseno- in homofobije, skratka raznovrstnih predsodkov. Knjiga usmerja k strpnosti – pokaže negativni odziv, pogojen s predsodki, in nato opravičilo in pozitiven odziv, pogojen z znanjem (stvari, ki jih poznamo, se ne bojimo, oz. le z znanjem se lahko otresemo predsodkov). Na koncu zgodbe sta dve strani pojasnil, kaj je kaj (npr. kaj je ksenofobija), ter nekaj zanimivosti (Ali veš ...).

Kljub tem kvaliteta pa je v knjigi premalo zgodbe oz. daje besedilo občutek, da je zgodba na silo napisana, in sicer tako, da zajame cel kup možnih diskriminacij; zgodba sama po sebi skorajda ne obstaja, je le podstava, na katero se nanizajo opisi, npr. ljubečih družinskih odnosov, slabosti enostarševske družine, reakcije človeka s predsodki, njegovega opravičila, opis raznovrstnega okolja (parov, družin). Ker ne gre za klasično pravljico, temveč za stvarno pripoved, zelo moti tudi izrazito črno-belo slikanje: v istospolni družini (dva moška in posvojenec Edu) so odnosi topli, ljubeči, razumevajoči, oba očeta sta vzor očetovstva, medtem ko je drugi otroški lik, Paco, »žrtev« ločitve heterostaršev, pri čemer se ima Paco pri očetu, ki ga vidi le dvakrat letno, vedno slabo, ob mami pa tudi ni najbolje, saj mora ta pač hoditi v službo (medtem ko je eden od Edujevih očetov ves čas doma) in je Paco sam. In vrh vsega mama hodi s čudnimi, zoprnimi tipi, kakršen je Alfonso, poln predsodkov; mama tudi ne ve, da je Alfonso do Paca zadirčen in ukazovalen, skratka, tale edina mama v knjigi je predstavljena sicer zelo življenjsko (taki pač smo, idealnih ni), vendar pa kar preveč črno v primerjavi s homostarši.

Alfonso je zbir vsega slabega: je mačist (očita fantkoma igranje s plišastimi živalmi), ksenofob (sklepa, da je Edujeva mati Azijka), homofob (zgrožen ugotovi, citiram: »Se pravi, da sta pedra?«), poln je predsodkov, poleg tega pa je ukazovalen, gospodovalen tip. V zgodbi, ki je že sama po sebi »tanka«, se torej pojavi lepo število težkih tem hkrati, tem, od katerih bi si vsaka zase zaslužila svojo slikanico oz. knjigo; po možnosti takšno z več zgodbe, ki bi delovala bolj

Prispeval Aleksandra Kocmut
Torek, 30 November 2010 16:25

naravno in se bi dala lepo aplicirati na obstoječe družbene probleme; ali pa bi, po drugi strani, avtor raje pripravil povsem poučno slikanico, ki bi bila še vedno zanimiva, pestra, ilustrirana itd., vendar pa v bralcu ne bi vzbujala občutka, da gre za neko zgodbo, ki bo nekam pripeljala, ker je dejansko cilj te zgodbe poučiti, ne pa npr. osupniti z literarno platjo zgodbe. Za mlajšega bralca ali za otroka, ki ni (dovolj?) razgledan, zgodba preveč mimogrede opravi z določenimi rečmi, npr. s tem, da je Edu posvojen (mlajši otroci že ob tem potrebujejo razlago), malo hud je tudi preskok med tem, da Alfonso misli, da je Edujeva mati Azijka (do tod še sploh nismo izvedeli, da je Edu Azijec, pa tudi ilustracije tega ne nakažejo jasno, so pregrebe), in med razumevanjem otroka, zakaj Alfonso tako misli (a-ker sklepa na heterostarše, b-ker vidi, da je Edu Azijec, c-ker sklepa, da je njegova mati Azijka, ker je oče belec). Tudi insert z raznovrstnimi družinami, sicer zanimiv in poučen, ne pripomore h koherenci zgodbe, temveč jo razdrobi, rdeča nit se tu prekine, zlasti za mlajšega bralca.

In še to. Ko se Alfonso zaplete v svojem zatrevanju, kako nima predsodkov, se zgodi tole, citiram: »Ati se ironično nasmehne. Vem, da uživa, ko brije norce iz tega nevzgojenega in zoprnega tipa.«

Sprašujem se, ali je ta vstavek zdrs ali namernost. Kajti – norcev briti tudi ni lepo, kajne? Ne glede na to, kako zoprni in nevzgojeni so tisti, ki si ga privoščimo. Strpnost, vodilo knjige, tokrat zapusti glavne junake, nadomesti jo posmeh. Tudi to ni prav. Vendar pa konkretno o tem na koncu knjige ni niti besede, in koliko staršev (ali celo samih otrok!) bo ob branju, nasičenem z ostalim »grdim obnašanjem«, ki je bolj(e) opazno (rasizem itd.), opazilo tudi to grdo obnašanje (zlasti še, ker ne prihaja s strani »negativca« – Alfonsa) in ga dojelo kot nestrpnost? Zdi se, da ta del zgodbe nosi sporočilo, da se lahko posmehujemo ljudem, če so pač tako zoprni in nevzgojeni. In to ne sovпада s celostno, k strpnosti naravnano vizijo knjige.

Da sklenem: knjiga bi bila lahko boljša. Bodisi bi razvila boljšo zgodbo (in bi nastalo več knjig, vsaka na svojo temo ali največ po dve in dve temi o diskriminaciji skupaj) bodisi bi postala »enciklopedija strpnosti« in se odrekla prisiljenemu pripovednemu toku. Je pa zagotovo knjiga, ob branju katere bomo svojih otrok naučili marsikaj o pomembnih stvareh, ki so (ali še bodo) tudi del našega vsakdana in okolja, ter jim pokazali, da je le strpnost – širina duha in srca – tista, ki pogojuje dobre sosede in prijatelje.

Ocena: 7